

विषयसूची

क्र.सं.

विषय

पेज नं.

समीक्षा

१. नेपालमा शैक्षिक योजनाको पृष्ठभूमि, विभिन्न शिक्षा
आयोग र तिनका प्रतिवेदनहरू क-च
राष्ट्रिय शिक्षा योजना आयोग-२०१० (नेपालमा शिक्षा-२०११) १-१४८
पहिलो भाग-निरीक्षण

नेपालमा शिक्षा, परिचय, दुई शब्द, धन्यवाद, कृतज्ञता क-ग

१.	परिच्छेद-१, प्राक्कथन	१
२.	परिच्छेद-२, ऐतिहासिक पृष्ठभूमि	४
३.	परिच्छेद-३, नेपालमा शिक्षाको प्रकार	१६
४.	परिच्छेद-४, आजको नेपालमा शिक्षाको किसिम	२५
५.	परिच्छेद-५, जनताको राय	३०
६.	परिच्छेद-६, आजको नेपालमा शिक्षाको आवश्यकता	४४

दोश्रो भाग-नेपालका लागि शिक्षाको राष्ट्रिययोजना

७.	परिच्छेद-७, योजनाको साधारण रूपरेखा	४८
८.	परिच्छेद-८, प्राथमिक स्कूलको पाठ्यक्रम	५४
९.	परिच्छेद-९, माध्यमिक स्कूलहरूको निमित्त पाठ्यक्रम	६४
१०.	परिच्छेद-१०, उच्च शिक्षा	७६
११.	परिच्छेद-११, प्रौढ शिक्षा	८९
१२.	परिच्छेद-१२, शिक्षकहरूको तालिम	९५
१३.	परिच्छेद-१३, शैक्षिक साधन	१०५
१४.	परिच्छेद-१४, शिक्षाको व्यवस्था र निरीक्षण	११०
१५.	परिच्छेद-१५, शिक्षानिमित्त अर्थ प्रबन्ध	११५
१६.	परिच्छेद-१६, शैक्षिक वातावरण	१२०
१७.	परिच्छेद-१७, विशेष कार्यहरू	१२३
१८.	परिच्छेद-१८, बन्दोवस्ती कार्यक्रम	१२६

तेस्रो भाग-अन्तिम परिणाम

१९.	परिच्छेद-१९, सारांश र सिफारिस	१३०

चौथो भाग-यो कार्यक्रमको आरम्भपछि भएको शैक्षिक प्रगति

२०.	परिच्छेद-२० शैक्षिक विकास, अवस्था र भविष्यका योजना	१३७

परिशिष्ट

आयोगका सदस्यहरूको नामावली १४७

सर्वाङ्गीण राष्ट्रिय शिक्षा समितिको रिपोर्ट-२०१८ १४८-२१८

१.	सर्वाङ्गीण राष्ट्रिय शिक्षा समितिको रिपोर्टको परिचय	१५१
२.	नेपालमा शिक्षाको परम्परा	१५३
३.	प्राथमिक तथा माध्यमिक शिक्षा	१५६
४.	संस्कृतशिक्षा	१६५
५.	शिक्षक प्रशिक्षण	१६६
६.	समाजशिक्षा	१६९
७.	सामाजिक तथा सांस्कृतिक कार्यक्रम	१७३
८.	उच्चशिक्षा	१७४
९.	शिक्षा प्रशासन	१८०

परिशिष्ट

१.	प्रस्तावित शिक्षा ऐनको मस्यौदा	१८१
२.	प्राथमिक तथा माध्यमिक शिक्षा व्यवहारविधि	१८२
३.	श्री माननीय शिक्षामन्त्रीज्यूको उद्घाटन भाषण	२००
४.	सर्वाङ्गीण राष्ट्रिय शिक्षा समितिका सदस्यहरूले प्रकट गर्नुभएका शिक्षासम्बन्धी मन्तव्यहरू	२०४
५.	सर्वाङ्गीण राष्ट्रिय शिक्षा समितिका सदस्यहरू	२१७
६.	शिक्षासम्बन्धी केही तथ्याङ्कहरू	२१८

राष्ट्रिय शिक्षा पद्धति २०२८-२०३२ सम्मको योजना

२५८-२६६

१.	परिचय	२१९
२.	नेपालमा शिक्षा: एक विवेचना	२२०
३.	राष्ट्रिय विकासका लागि शिक्षानीति	२२२
४.	शिक्षाको राष्ट्रिय उद्देश्य	२२३
५.	शिक्षाको सङ्गठन	२२३
६.	पाठ्यक्रम	२३२
७.	शिक्षण पद्धति	२३५
८.	शिक्षण सामग्री	२३५
९.	शिक्षक तालिम	२३८
१०.	शिक्षकहरूको सेवामा सुधार	२३९
११.	परीक्षा पद्धति	२४१
१२.	शिक्षा प्रशासन	२४२
१३.	निरीक्षण व्यवस्था	२४५
१४.	आर्थिक अनुदान	२४६
१५.	अतिरिक्त कार्यकलाप	२४७
१६.	विद्यालयका लागि भौतिक साधनहरू	२४८
१७.	प्रौढ शिक्षा	२४९
१८.	राष्ट्रिय विकास सेवा	२४९
१९.	छात्रवृत्ति	२५०
२०.	अपाङ्गहरूको निमित्त शिक्षा व्यवस्था	२५१
२१.	सह-शिक्षाको व्यवस्था	२५१
२२.	विभिन्न तहका अनुमानित विद्यार्थी तथा शिक्षक संख्या	२५१
२३.	योजना सञ्चालन गर्नका लागि चाहिने खर्चको अनुमान	२५४
२४.	आगामी ५ वर्षका लागि चाहिने विभिन्न तहको जनशक्तिको अनुमान	२५७
२५.	योजना लागु गर्ने कार्यक्रम	२५८
२६.	नयाँ शिक्षा योजना, संक्षिप्तमा	२६०
२७.	तालिकाहरू	२६०

२६०-२६६

शाही उच्च शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन-२०८०

२६७-५३२

श्री ५ महाराजाधिराज सरकारबाट शाही उच्च शिक्षा आयोगलाई बक्स भएको कार्यक्षेत्र शाही उच्च शिक्षा आयोगका सदस्यहरू, प्रकाशकीय, प्राक्कथन

पहिलो भाग :

नेपालमा उच्च शिक्षाको विकास प्रकृयाको समीक्षा		२६७
पहिलो परिच्छेद : नेपालमा उच्च शिक्षा पृष्ठभूमि (२०२८पूर्व)		
१	परम्परागत शिक्षा	२६९
२	नयाँ संस्थागत शिक्षाको प्रवर्तन	२७०
३	उच्च शिक्षाको विकास प्रक्रिया (१९७५-२००७)	२७१
४	उच्च शिक्षाको विकास प्रक्रिया (२००७-२०१६)	२७२
५	उच्च शिक्षाको विकास प्रक्रिया (२०१६-२०२८)	२७६
दोस्रो परिच्छेद : राशिपयोगको प्रवर्तनले उच्च शिक्षाको विकास प्रक्रियामा ल्याएको पहिलो मोड (२०२८-३२)		२८७

१.	राशिपयोको प्रवर्तनले ल्याएका मोडहरू	२८८
२.	राशिपयो प्रवर्तन: राजनैतिक-सामाजिक, आर्थिक-शैक्षिक परिप्रेक्ष्य	२८८
३.	राशिपयोले दिन खोजेको नयाँ दिशा	२८९
४.	त्रिभुवन विश्वविद्यालय ऐनमा संशोधन	२९५
५.	राष्ट्रिय शिक्षा समितिको भूमिका	२९५
६.	त्रि.वि. ले गरेका कार्यहरू र तिनको प्रभाव	२९६
७.	राशिपयोको कार्यान्वयनबाट उच्च शिक्षाका विभिन्न पक्षमा आएको परिवर्तन र देखा परेका नयाँ प्रवृत्तिहरू	२९८
८.	उच्च शिक्षामा राशिपयो र यसको कार्यान्वयनका क्रममा आएको परिवर्तनको विवेचना	३१४
तेस्रो परिच्छेद : उच्च शिक्षाको विकास प्रक्रियामा आएको दोस्रो मोड (२०३२-०३६)		
१.	प्रस्तुत मोड: माध्यावधि मूल्याङ्कनदेखि शाही आयोग २०३६ र पूर्णावधि मूल्याङ्कनपूर्व	३१९
२.	राशिपयोको मध्यावधि मूल्याङ्कनताकाको पृष्ठभूमि	३१९
३.	मध्यावधि मूल्याङ्कनका प्रमुख बुँदाहरू र तिनको विवेचना	३२०
४.	मध्यावधि मूल्याङ्कन प्रतिवेदनका परिपेक्ष्यमा उच्च शिक्षामा आएको परिवर्तन र देखा परेका मुख्य प्रवृत्तिहरू	३२२
५.	मध्यावधि मूल्याङ्कनपछि आएको परिवर्तनको विवेचना	३३३
चौथो परिच्छेद : उच्च शिक्षाका विकास प्रक्रियामा आएको तेस्रो मोड (२०३६-३९)		
१.	प्रस्तुत मोड: शाही आयोग २०३६ र राशिपयोको पूर्णावधि मूल्याङ्कन देखि वर्तमानसम्म	३३५
२.	शाही आयोग २०३६ र त्यसका निर्देशनबाट उच्च शिक्षामा परेको प्रभाव	३३५
३.	राशिपयोको पूर्णावधि मूल्याङ्कन र त्यसका मुख्यमुख्य सुझाउहरू	३३६
४.	विश्वविद्यालयको सङ्गठनात्मक ढाँचासम्बन्धी अध्ययन	३३९
५.	शाही आयोग २०३६ र पूर्णावधि मूल्याङ्कन प्रतिवेदनका परिपेक्ष्यमा २०३६-२०३९ अवधिमा आएको परिवर्तन र देखा परेका मुख्य प्रवृत्तिहरू	३३९
६.	शाही आयोग २०३६ र पूर्णावधिपछि उच्च शिक्षा क्षेत्रमा आएको परिवर्तनको विवेचना	३५१
पाँचौँ परिच्छेद : राशिपयोपछि उच्च शिक्षाका उपलब्धि र कमजोरीहरू		
१.	सङ्गठन र व्यवस्थापन पद्धतिका उपलब्धि र कमजोरीहरू	३५६
२.	वित्तीय प्रणालीका उपलब्धि र कमजोरीहरू	३५८
३.	उच्च शिक्षा संस्था र शैक्षिक कार्यक्रमको विस्तार प्रक्रिया का उपलब्धि र कमजोरीहरू	३५९
४.	उच्च शिक्षामा भौतिक सुविधाको विस्तारको प्रक्रियामा उपलब्धि र कमजोरीहरू	३६०
५.	शिक्षक सेवा र शिक्षक विकासको क्रममा विकास प्रक्रियाका उपलब्धि र कमजोरीहरू	३६१
६.	पाठ्यक्रम-निर्माण तथा पाठ्यसामग्रीका विकास प्रक्रियाका उपलब्धि र कमजोरीहरू	३६२
७.	विद्यार्थी भर्ना र शिक्षित दक्ष जनशक्तिको उत्पादन प्रक्रियाका उपलब्धि र कमजोरीहरू	३६३
८.	शिक्षण प्रक्रिया र त्यसको गुणस्तरसम्बन्धी उपलब्धि र कमजोरीहरू	३६५
९.	अनुसन्धान कार्यक्रमका उपलब्धि र कमजोरीहरू	३६६
१०.	मूल्याङ्कन पद्धतिका उपलब्धि र कमजोरीहरू	३६८
११.	राष्ट्रिय विकास सेवा कार्यक्रमका उपलब्धि र कमजोरीहरू	३६९
दोस्रो भाग		
वर्तमान सन्दर्भमा देशको वृहत् हितका लागि अँगाल्नुपर्ने उच्च शिक्षा नीतिसम्बन्धी सुझाउहरू		
पहिलो परिच्छेद : उच्च शिक्षाको वर्तमान स्थितिको समीक्षा: आजको राष्ट्रिय परिप्रेक्ष्यमा		
१.	उच्च शिक्षा र विद्यालय शिक्षाको अन्तर्सम्बन्ध	३७२
२.	सुझाउ-सार: कसले के भने	३७८
३.	उच्च शिक्षाको वर्तमान राजनैतिक, सामाजिक, आर्थिक र शैक्षिक परिप्रेक्ष्य	३८१
	(१) राजनैतिक परिप्रेक्ष्य	३८१
	(२) सामाजिक परिप्रेक्ष्य	३८२
	(३) आर्थिक परिप्रेक्ष्य	३८३
	(४) शैक्षिक परिप्रेक्ष्य	३८४
दोस्रो परिच्छेद : प्रस्तावित राष्ट्रिय उच्च शिक्षाका उद्देश्यहरू		
		२८९

तेस्रो परिच्छेद : उच्च शिक्षाको गुणात्मक सुधार: स्थिति र नीति

१. विषय-प्रवेश ३९२
२. गुणस्तरका दृष्टिले उच्च शिक्षाको वर्तमान स्थिति ३९२
३. सुझाउ: उच्च शिक्षाको गुणत्मक सुधारबारे लिनु पर्ने नीति ३९५

चौथो परिच्छेद: उच्च शिक्षाका क्षेत्रमा सेवा गर्ने शिक्षकहरूको गुण र स्तर प्रतिस्थापन: स्थिति र नीति

१. विषय-प्रवेश ४०४
२. वर्तमान स्थितिको समीक्षा ४०४
३. सुझाउ: शिक्षकको गुण र स्तर प्रतिस्थापनबारे लिनु पर्ने नीति ४०५

पाँचौं परिच्छेद : प्राविधिक व्यावसायिक र साधारण विषयको उच्च शिक्षा: स्थिति र नीति

१. विषय-प्रवेश ४१०
२. प्राविधिक उच्च शिक्षाको वर्तमान स्थिति ४११
  - (१) कृषि तथा पशुविज्ञान ४१५
  - (२) इन्जिनियरिङ ४१५
  - (३) चिकित्साशास्त्र ४१५
  - (४) वनविज्ञान ४१५
३. सुझाउ: प्राविधिक तथा उच्च शिक्षाका निम्ति लिनुपर्ने सामान्य नीति ४१६
४. प्राविधिक उच्च शिक्षाका निम्ति लिनु पर्ने विशेष नीति ४१८
  - (१) कृषि तथा पशुविज्ञान अध्ययन संस्थान ४१८
  - (२) चिकित्साशास्त्र अध्ययन संस्थान ४१८
  - (३) इन्जिनियरिङ अध्ययन संस्थान ४१९
  - (४) वनविज्ञान अध्ययन संस्थान ४२०
५. साधारण उच्च शिक्षाको वर्तमान स्थितिको समीक्षा ४२१
  - (१) मानविकी र सामाजिक शास्त्र ४२४
  - (२) ललितकला ४२५
  - (३) विश्वभाषा ४२६
  - (४) विज्ञान ४२७
  - (५) व्यवस्थापन ४२९
  - (६) जनप्रशासन ४३०
  - (७) शिक्षाशास्त्र ४३०
  - (८) कानून ४३२
  - (९) संस्कृत ४३२
६. सुझाउ: साधारण उच्च शिक्षाका निम्ति लिनु पर्ने सामान्य नीति ४३४
७. साधारण उच्च शिक्षाका निम्ति लिनु पर्ने विशेष नीति ४३८
  - (१) मानविकी र सामाजिक शास्त्र ४३८
  - (२) विज्ञान ४३९
  - (३) व्यवस्थापन तथा वाणिज्यशास्त्र ४४०
  - (४) शिक्षाशास्त्र ४४१
  - (५) कानून ४४२
  - (६) संस्कृत ४४३

छैठौं परिच्छेद : अनुसन्धान: स्थिति र नीति

१. विषय-प्रवेश ४४५
२. उच्च शिक्षाका क्षेत्रमा अनुसन्धानको वर्तमान स्थिति ४४५
३. सुझाउ: अनुसन्धान-क्षेत्रमा लिनु पर्ने नीति ४४७

सातौं परिच्छेद : उच्च शिक्षाप्रति राष्ट्रको आर्थिक दायित्व : स्थिति र नीति

१. विषय प्रवेश ४५३
२. वर्तमान स्थितिको समीक्षा ४५३
३. सुझाउ: आर्थिक दायित्वबारे लिनु पर्ने नीति ४५५

आठौं परिच्छेद : अन्तराष्ट्रिय जगत्मा नेपालको उच्च शिक्षाप्रतिको मान्यता तथा विश्वासः स्थिति र नीति

१. विषय-प्रवेश ४६०
२. अन्तराष्ट्रिय मान्यता र विश्वासको परिप्रेक्ष्यमा नेपालको उच्च शिक्षाको स्थिति ४६०
३. सुझाउः अब लिनु पर्ने नीति ४६२

नवौं परिच्छेद : उच्च शिक्षामा जनअभिरूचि र जनसहभागिता : स्थिति र नीति

१. विषय-प्रवेश ४६४
२. नेपालको उच्च शिक्षामा जनसहभागिता ४६४
३. सुझाउ : अब लिनु पर्ने नीति ४६५

दशौं परिच्छेदः उच्च शिक्षाको सङ्गठनात्मक ढाँचा

१. विषय-प्रवेश ४६९
२. उच्च शिक्षाका सङ्गठनात्मक ढाँचाबाट राखिने प्रमुख अपेक्षाहरू ४६९
३. उच्च शिक्षाको सङ्गठनात्मक ढाँचाको वर्तमान स्थिति ४६९
४. उच्च शिक्षाका क्षेत्रमा अब अँगालिने सङ्गठनात्मक ढाँचा ४७१
- (१) उच्च शिक्षाको राष्ट्रिय निकाय ४७१
- (२) विश्वविद्यालयहरू ४७१
- (३) संस्कृत विश्वविद्यालय ४७१
- (४) त्रिभुवन विश्वविद्यालयको सङ्गठनात्मक स्वरूप ४७२
५. उच्च शिक्षा सङ्गठनमा सुधारका निम्ति प्रस्तावित अन्य सुझाउ ४७८
- थप कुराः डा. बल्लभमणि दाहाल ४८०
- थप कुराः श्री जगतमोहन अधिकारी ४८५
- थप कुराः डा. मोहनप्रसाद लाखे ४८७

उपसंहार

शाही उच्च शिक्षा आयोगका नीतिगत मुख्य मुख्य सिफारिसहरूः संक्षेपमा ४८९

१. प्रस्तावित राष्ट्रिय उच्च शिक्षाका उद्देश्यहरू ४९०
२. उच्च शिक्षाको गुणात्मक सुधार ४९०
३. शिक्षकको गुण र स्तर ४९२
४. प्राविधिक र साधारण उच्च शिक्षा ४९४
- (१) उच्च शिक्षाका दुई क्षेत्र ४९४
- (२) प्राविधिक उच्च शिक्षाः सामान्य नीति ४९४
- (३) प्राविधिक उच्च शिक्षा : विशेष नीति ४९५
- (४) साधारण उच्च शिक्षा : सामान्य नीति ४९७
- (५) साधारण उच्च शिक्षा : विशेष नीति ४९९
५. अनुसन्धान ५०३
६. उच्च शिक्षाप्रति राष्ट्रको आर्थिक दायित्व ५०५
७. अन्तराष्ट्रिय स्तरमा नेपालको उच्च शिक्षाप्रतिको मान्यता तथा विश्वास ५०६
८. उच्च शिक्षामा जनअभिरूचि र जनसहभागिता ५०६
९. सङ्गठनात्मक ढाँचा ५०७
१०. उच्च शिक्षाका परिप्रेक्ष्यमा विद्यालय शिक्षा ५०९
११. अनुसूचीहरू ५१०

राष्ट्रिय शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन २०८८

५३३-६६१

- भूमिका ५३५
१. शिक्षाको राष्ट्रिय उद्देश्य, संरचना र नीति ५३८
२. प्राथमिक शिक्षा ५५०
३. माध्यमिक तथा उच्चमाध्यमिक शिक्षा ५५६
४. उच्च शिक्षा (साधारण) ५६३
५. उच्च शिक्षा (प्राविधिक) ५८०
६. संस्कृत शिक्षा ५९१

७.	प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा	५९५
८.	शिक्षक शिक्षा	६०५
९.	विशेष शिक्षा	६१३
१०.	अनौपचारिक शिक्षा	६१७
११.	शिक्षा क्षेत्रको आर्थिक व्यवस्थापन	६२३
१२.	शैक्षिक व्यवस्थापन तथा निरीक्षण	६३२
१३.	विविध	
	(क) पूर्व प्राथमिक शिक्षा	६४२
	(ख) निजी क्षेत्रमा सञ्चालित विद्यालयहरू	६४५
	(ग) पाठ्यक्रम-पाठ्यपुस्तक तथा मूल्याङ्कन	६४७
	(घ) पुस्तकालय	६५३
	(ङ) अतिरिक्त क्रियाकलाप	६५६
	परिशिष्ट क	६५८
	परिशिष्ट ख	६६१

उच्च स्तरीय राष्ट्रिय शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन २०५५ ६६२-७८८

१.	प्राक्थन	६६५
२.	भूमिका	६६९
३.	शिक्षाको राष्ट्रिय उद्देश्य तथा नीति	६७०
४.	पूर्वप्राथमिक शिक्षा	६७५
५.	प्राथमिक शिक्षा	६७८
६.	माध्यमिक शिक्षा	६८४
७.	निजी तथा आवासीय विद्यालय	६८९
८.	उच्चमाध्यमिक शिक्षा	६९४
९.	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम	७०३
१०.	विद्यालयको शैक्षिक व्यवस्थापन	७१६
११.	साधारण उच्चशिक्षा	७२१
१२.	प्राविधिक उच्चशिक्षा	७३०
१३.	संस्कृत शिक्षा	७४१
१४.	सम्बन्धनप्राप्त क्याम्पस	७४५
१५.	विशेष शिक्षा	७५०
१६.	अनौपचारिक शिक्षा	७५४
१७.	महिला शिक्षा	७५९
१८.	शिक्षामा पहुँच	७६०
१९.	शिक्षक शिक्षा	७६५
२०.	पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक	७६९
२१.	परीक्षा र मूल्याङ्कन	७७२
२२.	शिक्षामा लगानी	७७४
२३.	प्रक्षेपण	७८१
२४.	परिशिष्ट	७८६

शिक्षा सम्बन्धी उच्च स्तरीय कार्यसमितिको प्रतिवेदन २०५८ ७८९-८२४

	भूमिका	७९१
	सारांश.	७९३
१.	विद्यालयका प्रकार	७९५
२.	निःशुल्क शिक्षा	७९६
३.	विद्यालयको भौतिक सुविधा	७९७
४.	पाठ्यक्रम पाठ्यपुस्तक	७९९
५.	परीक्षा प्रणाली	८००
६.	शिक्षक व्यवस्थापन	८०१

७. विद्यालय व्यवस्थापन	८०३
८. प्रधानाध्यापक	८०४
९. विद्यालय समुदाय सम्बन्ध	८०६
१०. स्थानीय निकायको भूमिका	८०६
११. संगठनात्मक संरचना र जवाफदेहिता	८०८
१२. स्रोत र साधन	८०९
१३. आर्थिक पारदर्शिता	८११
१४. सामाजिक दायित्व	८१२
१५. विद्यायहरूको नियमितताको रूपरेखा	८१३
१६. समुच्च कार्यान्वयनको व्यवस्था	८१६
१७. निष्कर्ष	८१८
अनुसूचीहरू	८१८-८२४
१.१ श्रेणी विभाजनका मापदण्डका आधारहरू	८१८
१.२ शुल्क निर्धारणका आधारहरू	८२०
१.३ गुणात्मक शिक्षा प्रदान गर्न आवश्यक पर्ने प्रति विद्यार्थी लागत खर्चको सुत्र	८२०
४.१ पाठ्यक्रम ढाँचा तथा पाठ्यभार	८२२
४.२ प्राविधिक/व्यावसायिक शिक्षाको पाठ्यक्रम	८२३
८.१ प्रधानाध्यापक छनोटका आधारहरू	८२३
११.१ सङ्गठनको संरचना र जवाफदेहिताको सारांश	८२३
१५.१ नियमितताको रूपरेखाको कार्यान्वयन र अनुगमनको संयन्त्र	८२४
१५.२ नयाँ खोल्ने विद्यालयको लागि आवश्यक दूरीको मापदण्ड	८२४
१५.२ विद्यालय अनुमतिका लागि जनसंख्या र विद्यालयको आधार	८२४